

Pesta 22 iuliu. (3 augustu.)

Va esi dominec'a. | Redact. : strad'a iernei nr. 1.

Nr. 28.

Anulu IX, — 1873.

Pretiuu pe annu 10 fl., pentru Roman'a 2 galbeni.

Desperatul.

Trecutu-a mediulu noptii. Natur'a cu Morfeu
Sub velulu noptii line petrecu in desmerdări ;
Er lun'a 'n jalusia, lasandu locasiulu seu,
Se urca p'a furisiulu, s'ascunde dupa nori,
Si-acolo standu privesce c'unu ochiu misteriosu
Misterele ascunse sub velulu tenebrosu.

De ce te-ascundi, o luna ? Ce ti-am facutu eu tfe,
Ca se-ti ascundi privirea la glasu-mi dorerosu,
Tu care alta-data cu o placere via
Te ocupai de mine si visu-mi amorosu ? :..
Seu esti si tu perfida, ca omulu vitiatu,
Ce te-a uitatu indata, candu sortea te-a tradatu ?

Si voi, stelutie blande, cari mi-zimbiati odata
Sperantia, fericire, cu ce v'am superatu,
Ca se fugiti de mine, candu sortea mea ingrata,
In bratiulu desperării crudelu m'a aruncatu ? ...
Fugitu-ati flori frumoase cu fericirea mea,
Si voi me desmerdarati, candu me iubiá si ea ! ...

Fugiti dar simtieminte divine si curate,
Si tu amoru, pe care atátu te pretuiam :
Fugiti din peptu-mi rigidu in regiuni mai nalte !
Si tu, o spiritu nobilu, ce-atát'a te iubiam,
Ah, lasa-me in pace: lasati, sinu-mi sdrobotu
De nóptea fiorósa se fia locuitu ! ...

Asié ! veniti dorere, tormente si oróre,
Si v'asiediati in sinu-mi si vastulu lui desiertu :

Impleti-lu cu suspine, simtíri spaimantátórie,
Si-mi pregatiti finitulu pe care lu-acceptu.
Si voi, o demoni negri, despretiuiti de mine,
Veniti ! E réndulu vostru, poteti a-mi face-unu
bine ! ...

Asié e, tóta lumea adi voue vi-se 'nchina,
Si ... spiritulu din ceriuri abié e toleratu.
Dreptatea, adevverulu in lantiuri gemu, suspina —
Virtutea-i profanata de vitiulu ingamfatu ...
Cu ceea-i vai de tine, remai eternu pigmeu ;
Er vitiulu te 'nnaltia, te face-unu semidieu.

Dar vai ! poterea-mi séca. Aici stau lantiuitu,
Si nimene nu vine, se-mi deie o consolare,
S'aline suferinti'a si chinulu meu cumplitu.
Ah ! cum nu vine dinsulu ... si fara remuscare
M'asiu desbracă de simtiu-mi, de gátu l'asiu su-
grumá,
Si ... criminalu-i sufletu de corpu l'asiu separá ...

O crima stá 'nainte-mi, o vedu, o pipaescu ;
Fiinti'a lui cea lasia o vedu notandu in ea ...
O resbunare cruda ! In locu se me 'ngrozescu,
M'aprindu de o placere, si 'ncetu dorerea mea
Incepe se s'aline : vediendu, cá crim'a 'n fine
Sdrobotita prin ea insa-si m'a resbuná pe mine.

Acusi, o sufletu negru, tu cuibu de desfranári,
Ce ti-ai nutritu viéti'a rapindu si insielandu,
Tu, care te 'naltiasesi prin infamii, tradári,

In propriulu teu sange, candu vei zacé gemendu,
Ti-vei cití trecutulu si tristu-ti viitoru,
Si-i scí, cà 'n ceriu esiste unu Dieu resbunatoru!...

Adese ceriulu lasa, ca omulu lasiu sè 'nnóte,
Sè se inunde 'n rele si 'n crunte rateciri,
Ba-lu lasa sè se 'naltie, s'ajunga — de se póte —
La culmea fericirii, la demnitàti, mariri
De ce?... Ca remuscarea s'o simta mai profundu,
Si ca din inaltíme sè cada mai afundu...

Vedeti voi pe betranulu, ce colo se târesce,
Se pléca 'n drépt'a 'n stang'a cu capulu desvelitu,
Lamenta si se róga si umilitu cersiesce,
Ca sè-si aline fómea, de care-i chinuitu?...
Erá bogatu odata; dar in delirulu seu,
Uitase, ce e insu-si, uità pe Dumnedieu.

Pigmeu in alu seu spiritu si fara de cultura,
Trecea 'n societate de mare fanfaronu
Elu venerá stomachulu si predominitu de gura
Se resfati'a in titlulu de mare gastronomu.
Apoi, ca sè-si servésca a sale pasiuni,
Luà refugiu la jafuri, minciuni, insielatiuni.

Prin timpu se schimba tóte; dar omulu nici odata
Nu lépeda moravulu, cu care s'a deprinsu:
Ba, elu se mostenesce, remane 'n ffu din tata,
Si-apoi, ca maracinii, candu radecini au prinsu,
Infecta, coplesiesce nepoti si stranepoti,
Si toti devínu o plaga... nefericiti sunt toti...

O ceriule! in tine mi-a mai remasu sperantia;
Cà-ci lumea afectata nu póte condamnă
P'acei, ce ea-i dotéza cu glorii, abundancia,
Si insa-si i protege si-i face-a triumfá:
Asculta-mi tristulu gemetu din suferindu-mi peptu:
Resbuna-ti adi prin mine, si-aréta, cà esti dreptu!

O Dumnedieulu meu! ce dîcu? A mea simtîre
M'a delasatu cu totulu, nu scíu ce mai vorbescu?!
Condamnu pe criminalulu si trist'a-i ratecire,
Si vreu curatu-mi sufletu prin crime sè-lu man-
gescu?!
Desprétiuescu pecatul, si — Dómne précurate —
Te chiàm sè fii complice la fapte 'nfricosiate?!

O nu! lasá-voiu vitiulu prin elu sè se sdrobésca
Cadé-va, c'alu seu tata, ce ambla ratecindu.
Innomolitu in rele, viéti'a sè-si urésca,

Si spaim'a sè-lu cuprinda, vediendu cà-i mortu tra-
indu.

Sè-si védi'a sale victime mereu, câtu va traí,
Si candu va vré sè móra, sè nu póta mori!...

Bucuresci juniu 1873.

A. Radu.

Fiic'a banditului.

— Novela. —

(Urmare.)

— Nu. Sum féta fecióra. Am numai tata,
cà-ci mam'a mea a moritu inca in fraged'a
mea tineretia. Elu me tiene aice inchisu. Am
de tóte ce-mi trebuescu, dar nu-mi este iertatu
sè parasescu nici pe unu minutu acésta lo-
cuintia singuratica. Elu adese-ori e dusu de
a casa, si candu se duce totu-de-una mi-dice:
„Fiic'a mea, feresce-te de a lasá vr'unu strainu
in casa, séu celu pucinu a vorbí cu elu!“ Dar
ast'a nu e de ajunsu! Servitorii din casa inca
au detorí'a de a grigí de mine. Poti fi siguru,
domnulu meu, cà pan'acuma te-a zaritu óre-
care. Me temu, cà si tatalu-meu o sè sosésca
in aceste mominte. Vai! de cumva te-ar gasí
aice!... Te rogu dara inca odata, grabesce,
fugi d'aice!

— Nu te teme, domnisióra! Eu nu sum
vr'unu omu reu. Numele meu e Mateiu Po-
rumbaru. Sum proprietariu in comun'a Po-
rumbeni. Voiu asceptá sosirea parintelui dtale.
I voiu spune si lui cine sum, si cà venandu
prin aceste parti, din intemplantare am ratecitu
aice. I voiu cere scusele mele, si dinsulu de si-
guru nu-mi va refusá ospitalitatea sa.

— Nici decátu. Nu te voiu lasá a intrá.
Eu cunoscú mai bine pe parintele meu. Ve-
diendu-te in castelu, nu te-ar crede ori ce i-ai
spune. Elu ar presupune chiar contrariulu. Si
atunce apoi maní'a lui ar fi in stare sè faca vr'o
crudíme. Eu me temu.

— Dta temi viéti'a mea? Dar dta nu me
cunosci. Nu scíi, déca sum vrednicu sè tra-
iescu, séu déca ar fi vr'o paguba de mór-
tea mea?

— Oh! ar fi paguba!

— Pentru ce? — întrebà elu cu bu-
curfa.

Copil'a numai atunce observà, cà ce cu-
ventu insemnatu a disu. Unu minutu ea sio-
vai dara, apoi respunse:

— Pentru cà esti inca atátu de tineru.

— Numai?

— Apoi ce cauza sè mai scîu eu alt'a, candu inca nici nu am onóre a te cunósce?!

— raspunse ea tintindu-si ochii spre pamentu.

— Iérta-me dara, domnisióra, sè-ti potu dá ocasiune a me cunósce!

Copil'a tacù unu momentu. Apoi raspunse:

— Nu se póte.

— Nici odata?

— Pentru ce-mi ceri dta ceea ce nu atêrna de la mine?

— E bine, voi cere dara voi'a parintelui dtale. Potu sperá o primire buna?

— Tatalu-meu primesce bucurosu pe toti aceia câti se abatu pe la elu. Credu dara, cà si pe dta te va salutá cu placere.

— Dar dta?

— Eu...

— Da, cà-ci numai dta esti caus'a rentórcerii mele in acestu locu.

— Azraela face totu-de-una cu placere pe voi'a parintelui seu.

— Si fatia cu mine nu te va indemná altu motivu la o primire cordiala, decâtu vo-inti'a parintelui dtale?

— N'am dísu acést'a.

— Asié dara...

— Esti pré pretensivu, domnule.

— Ai dreptu, domnisióra. Am trecutú marginile cuviintiei si etichetei. Recunoscú gresiél'a mea. Ceru scusele mele Dar eu nu sum de vina. In momentulu in care te-am vediutu de óra, mi-pareai o cunoscuta vechia; par' cà te-am vediutu de multu. Asié e, Azraela, tu nu-mi esti straina. Esti rudita animei mele, sufletu din sufletulu meu, sange din sangele meu. In noptile frumóse, candu lun'a si stelele lucescu melancolicu, zefirulu sioptesce misteriosu, florile se 'ngana, riulu murmura, padurile respandescu unu frémetu tainicu, paserile viséza, — candu tóte se inchina placeriloru ceresci: atunce, ratecitu singuru in dumbrav'a farmecatória, neavendu altu amicu cu mine afara de dorulu meu, candu fantasía mea tinera sborá pe de a supra noriloru, facêndu-si acolo unu idealu incantatoriu, unu chipu de fecióra cu gratii ceresci, care vine sè me ferésca si sè me conduca pe plaiulu nemoririi: atunce te-am vediutu mai antáiu, si de atunce te vedu necontentitu.

Copil'a ascultá adancita in visári aceste cuvinte inspirate de amoru, — éra elu continuá:

— De stau, de mergu, — desceptu séu visandu, — ori unde si ori candu, vedu numai totu fati'a ta. Pentru aceea mi-pari cunoscuta, pentru aceea mi-am iertatu sè ffu asié pretensivu. Iérta-mi acésta gresiéla!

— Te iertu, — siopti copil'a de jumeta-te béta.

— Oh! Azraela, angerulu vietii mele, fericirea mea pe acestu pamentu, te iubescu, te adoru ca pe angerulu meu mantuatoriu! Oh! spune-mi, iubesci-me si tu? Vrei sè ffi a mea? Séu taci, nu spune, lasa-me sè traiescu; nu me omorí cu unu singuru cuvintielu! Fericire séu nefericire mi-ar profetí acel'a, m'ar omorí d'o potriava. Oh! spune, cà celu pucinu nu me uresci, cà va viní odata unu timpu, candu anim'a ta iubitoria se va 'ndurá de mine, si atunce me vei suferí in giurulu teu, si cà dóra odata intr'unu tardíu me vei iubi. Aprinde-mi in sinu numai o mica radia a sperantiei, numai o slaba radia!

Copil'a tacea cufundata in visári sublime. Anim'a-i voiá sè respunda, dar buzele i denegau acestu serviciu.

— Numai o mica radia a sperantiei! — siopti gur'a béta a junelui inamoratu.

— Spera! — siopti ea intr'unu tonu supra pamentescu.

Mateiu voi sè sara la ea a-i sarutá man'a cu focu, dar ea lu-opri, dicêndu:

— Déca me iubesci, sè nu te apropii de mine!

Junele stete locului, apoi uitandu-se la ea cu admiratiune, díse adancu petrunsu:

— E bine, ca sè-ti dovedescu, cà te iubescu, me retragu. Voiu plecá indatu din acestu locu, care e léganulu séu dóra mormentulu fericirii mele. Dar mane voiu viní de nou, si me voiu infatísiá parintelui dtale. I voiu spune, cine sum si ce voiescu? Dar déca dinsulu nici mane n'ar fi a casa, rogu-te ascépta-me aice, sè te mai vedu si sè mai petrecu o óra dóue in giurulu dtale.

— Te voiu asceptá, — siopti Azraela tintindu-si ochii in pamentu, ca si candu i-ar fi fostu rusíne de permissiunea facuta.

Mateiu se urcá iute in siea, dete printeni calului seu, si acel'a plecá in galopu rapede spre drumulu de catra desimea padurei.

Si calarindu totu in galopu, elu se uitá de multe ori inderetru spre copil'a, care stetea acolo nemiscata, uitandu-se si ea la calaretiulu, ca la unu visu frumosu, care sbóra de la noi si ni lasa realitatea dura si neinfrumsetiata.

Totu se uitá si se uitá, dar in urma acel'a dispará la o cotitura a drumului, si nu se vedíu mai multu.

Si dupa ce nu-lu mai potea vedé, ea se simtiá atátu de singura, atátu de nefericita, — încátu mai cà i se sfasîá anim'a de dorere!

Cátu de fericita erá inca adi diminéti'a! Radiele sórelui o sarutau cu farmecu, paserile i cantau armoniosu, florile i inchinau mirosulu loru, si riulu i sioptiá cu amoru.

Dar acuma totulu e rece, intunerecu si pustíu. Totu foculu din radiele santului sóre, tóta melodí'a paseriloru cantatórie, totu farmeculu floriloru, si tóte síóptele riului, se intrunira in junele ivitu inaintea ei...

Inse acel'a s'a dusu, nu se mai vede!... Si elu a dusu tóte, tóte...

Si cum ea stetea astu-felu privindu inca totu in directiunea in care scumpulu june a disparutu, dóue lacrimi ferbinti se scusera din ochii ei, dóue margele din isvorulu curatului si adeveratului amoru.

Dar de odata cine-va i atinse umerulu dinapoi, si díse cu vóce dura:

— Descépta-te, porumbica, visulu a sbratu!

Azraela se uitá inderetru, si esclamá cu frica respectuósa:

— Ah! tata!

— Asié dara, cà nici n'ai visatu, ca chiar eu sè te conturba in fantasàrile tale?! Au nu ti-am spus eu totu-de-una candu me duceam de a casa, cà de si departe, dar eu totu-si te vedu? Ai gânditu, cà me poti insielá? Ah! câtu de multu me dóre, cà trebue sè-ti spunu acestu cuventu! Te-am rogatu totu-de-una: „Fiic'a mea, feresce-te d'a vorbí in absinti'a mea cu vr'unu tineru strainu!“ Dar tu ai uitatu rogamintea parintelui teu. Tu m'ai insielatu.

Azraela cadiu in genunchi, si sarutandu-i man'a, — se rogá cu tonu petrundietoriu:

— Parinte, iérta-me! Ti-juru, cà sum nevinovata!

— Voiu vedé acusi. Haida 'n odaia, si povesteste-mi cu sinceritate, cum s'a facutu tóte?

Si parintele si-conduse fiic'a in castelu.

III.

Intr'aceste Mateiu inainta in fundulu codrului.

Elu aruncá frenele pre grumadii calului

seu, lasandu-lu a merge cum i va placé lui. Calulu fugiá totu in galopu rapede, ducéndu cu placere povar'a-i placuta.

Tinerulu calaretiu siedeá in siea, ca regele pe tronulu seu, si erá mai fericitu decâtu multi regi. Elu erá liniscitu, gandurile grele nu-lu intunecau, i surideá unu vfitoriu frumosu, si dinsulu lasá sboru liberu fantasiei sale.

Si-aduse a minte, de cele petrecute cu elu in acésta di. Le remprospetà in memoria. Si tóte i pareau ca unu visu frumosu, ca o creatiune a fantasiei fericite.

Dar n'a fostu visu, n'a fostu fantasía, ceea ce elu a auditu si a vedíutu.

Par cà mai audiá inca si acuma vócea ei ei dulce si móle, ca si canteculu arpei eoline, par' cà mai vedea inca si acuma frumseti'a ei inuimitória, ca si a icónei de la altaru; simtiá foculu caldurei sale ardietórie, si si-recoriá sufletulu la blandeti'a priviloru ei; o totu vedea, cum ea se uitá dupa elu; si ca o musica cerésca i suná in urechi miculu cuventu:

„— Spera!“

Si gandindu la acestu cuventu, elu uitá tóte. Nu-si mai aduse a minte de amicii sei de asta-minétiá, cu cari a plecatu la venatória; uitá in sa-si venatóri'a, si capriór'a ce dinsulu o alungase. Si nu mai sciea nimica, decâtu cà elu in sfirsítu a gasitu fiinti'a, ce de atát'a timpu a cautatu-o totu insedar. O copila, care sè-i ffa nevésta si sè-lu fericésca, cum póte o socía buna sè fericésca pe barbatulu seu.

Oh! este mai frumosu, decâtu visulu junelui inamoratu, ce-lu viséza desceptu, inti-piundu-si fericirea vfítória?!

Asié visá Mateiu!

Elu si-intipuiá diu'a cununfei sale. Si-facea planuri frumóse, cum va viní in trasura cu patru cai, insotitu de numerosi amici si cunoscuti, decorati toti — stapani si cai — serbatoresce, sè duca mirés'a cea incantatória la cas'a sa.

Si-facea apoi visuri frumóse despre viéti'a sa vfítória, si viéti'a aceea i pareá mai placuta decâtu a angeriloru din raiu, cà-ci i s'au implinitu tóte dorintiele lui, erá celu mai fericitu.

Si cum meditá astu-felu, urcandu-se in regiuni innalte pe aripele fantasiei, de odata o intemplare neasceptata lu-desceptá din visurile sale.

Calulu seu sforái, si spariandu-se de ceva, sari la o parte, — in câtu elu mai cadiu.

Desceptatu atâtu de neplacutu, se uità in giuru de sine, sè vèdia de ce s'a spariatu calulu seu?

De intunerecu mare ce erá, nu potea vedé bine. Totu-si i se parea, cà zari câte-va figure de calareti, — cari lu-incungiurara la momentu.

Mateiu tresari Acestia sunt banditi! — si-dîse elu.

De odata apoi audî o vóce dura:

— Stai, déca-ti iubesci viéti'a!

— Cine sunteți, de cutezati sè-mi stati in cale? — strigà Mateiu oprindu-si calulu.

— Nu te privesce cine suntemu, — respunse aceea-si vóce. Vei vedé acusi. Dar mai antâiu ni dà armele ce le ai!

— Banditi! — dîse Mateiu.

— Numesce-ne cum vei voí! Nu ni pasa multu. Dar iute armele, cà-ci n'avemu timpu de perdutu!

— Ticalosiloru, vi trebue bani? Vi dau ce am la mine, dar apoi sè-mi dati pace sè-mi urmezu calea!

— Nu cu asié mare focu, coconasiule! Grigi ce vorbesci, cà o sè patiesci reu. N'amu vof s'avemu neplaceri la olalta. Iute armele, si nici o vorba mai multu!

— Nici odata, — strigà Mateiu resolutu.

— Coconasiule, nu vorbì nimicuri. Vedi cà nu poti scapá. Insedaru ori ce incercare...

— Vfú nu me predau.

— Apucati-lu fetiori!

— Celu-ce va cutezà sè se apropia de mine, lu-voiu impuscá indata ca pe unu cane.

Dar unulu totu-si se apropia de elu.

Mateiu si-apucà pistolulu si tînti spre elu. Dar in momentulu acel'a, unu altulu pe dinapoi i lovi man'a, si glontiulu sborà in aeru.

Atunce apoi mai multi insi sarira spre elu. Lu-prinsera si lu-desarmara. Mateiu se luptà cá unu adevratu voinicu, dar in urma fu silitu a se predá.

— Nimerniciloru, — strigà elu atunce, — ffa-vi rusîne! Diece in contra unuia! De ce n'ati vinitu câte unulu? M'asiu fi luptatu cu voi toti pe rondu. Dar cu diece insi n'amu potutu.

— Vedi, coconasiule, ti-am spusu din capulu locului sè nu faci vorbe multe. Déca m'ai fi ascultatú, amu fi trecutú de multu prin aceste, si ni-amu fi urmatu calea.

— Dar ce voiti cu mine?

● — Vei viní cu noi.

— Dar pentru ce? V'am spusu, cà vidau toti banii, voiti sè me si ucideti?

— Noi nu voimu si nu potemu nimica, numai de capulu nostru, fara scirea veta-vului.

— Asié dara me duceti la elu?

— Da.

— Siede elu departe?

— Ba, nu pré.

— Duceti-me dar inaintea lui câtu mai curendu! Dóra voiu scapá maiingraba de blas-temattele vóstre.

— Vedi asié, coconasiule! — dîse totu vócea aceea, — acuma mi-place de dta. Nu te teme, nu ti-se va intemplá nici unu reu. Multi au patítu p'aice ca dta, dar inca nici unulu n'a estu prin lume sè povestésca de reutatea nóstra.

Mateiu se cutremurà:

— Asié dara pe toti i-ati omoritu?!

— Noi n'amu omoritu pe nici unulu. Déca óre-care a moritu asié din întemplantu, nu e vin'a nóstra.

Mateiu se convinse, cà se afla in periculu mare. Dar totu-si nu voi se arete inaintea loru nici o spaima, ei dîse cu nepasare:

— Haidamu dara!

Si ei plecara — spre mirarea lui Mateiu — chiar in directiunea de unde elu vinise.

Câte-va óre caletorira ei asié, in tacere, in intunerecu, si numai schinteile scóse de potcóvele cailoru mai luminau din candu in candu.

Incepeau a se aretá diorile.

De odata in departare se ivi unu castelu.

— Éta, — dîse unulu dintre atacatorii lui Mateiu, — acolo siede vatavalu nostru.

Mateiu se uità intr'acolo, si tresari.

(Va urmá.)

Iosifu Vulcanu.

Visulu rosei.

Ros'a dórme si viséza

C'a 'ntelnitu unu crinisoru,

Ce cu dragu o desmerdéza,

Si-o saruta cu amoru.

Ea de farmecu imbetata

Se desvólta dragalasiu;

Si saruta sarutata,
Pe amoresulu ei gingasiu.

Vine diu'a — se trezesce,
Dar nu vede nici unu crinu,
Si serman'a vescediesce
De dorere si suspinu.

1869.

I. Lapedatu.

Finiculu.

In festivitatile inviării Rescumperatoriului nostru, ca prototipulu reinviării întregii nature, si si a inviării noastre, din intunerecu la lumina, din mórte la viétia, resuna in diu'a Floriloru de pe milióne de buze, in tóte bisericile romane: „Osana!“ (mantiure, rescumperare) tienendu fiecarele stelpari verdi in mane sale, reimprospetandu astfeliu aniversari'a intrării cu pompa in Jerusalimu a Dlui nostru Is. Chr., cu care ocaziune i-a cantatu israiltenii: „osana!“ tienendu in mane stelpari de „finicu“, ce dinsii in intielesulu psalmului 117, numai la serbatóri'a corturiloru verdi, intru onórea speratului Mesi'a facea.

Ore multímea care cu mare bucuría serbéza pana in diu'a de astadi acea intemplantare, si canta: „osana“ amintindu: „stelparile de finicu“, nu confunda finiculu cu salcea, séu mâtiesiórele, ce la pórtá pre la noi in mane la Florii? Dar' de câte ori vedemu pruncuti esindu cu facia vesela din atare duchianu, cu frupte in mana, despre cari ei numai atât'a sciu, cà sunt „prune turcesci“, fara a sci cà sunt fruptele finicului? In fine avemu unu batiu frumosu in mana, siedemu pe o impletitura fina de scaunu, si dóra nici prin minte nu ní sbóra, cà „Finiculu“, acést'a planta esotica, este asié tare aprópe de noi!

Venerabilulu publicu cetitoriu va fi ghicitu materi'a despre care, si indemnulu din carele, voescu a scrie de astadata, a nume despre „finicu“, carele de e si vegetala esotica, care cresce departe de noi, dar cu multu mai desu venimu in atingere cu elu, decátu ca sè nu merite a ni face mai de aprópe cunoscuti cu dinsulu.

Dar' ca sè potemu contemplá finiculu in splendórea sa maestatica, ar' fi de lipsa sè caletorimu la Afric'a. Nu-e departe. Déca ne suimu la Triestu pe vaporu, celu multu in 14 díle suntemu in Alesandria si in Africa. Éra

déca nu voimu sè caletorimu, se întrebámu numai de cei doi patrioti africani, si fideli amici ai nostri, cari pentru lumea ast'a nu ar' lasá o véra bateru sè tréca, ca sè nu ne cercezeze, a ni vesti primavér'a, si inca unulu cu unu amicu casnicu, carele ca unu „laru“ casnicu ni apera, vetrele de totufeliulu de reptilii si amfibii uritióse; éra altulu, amiculu agronomiloru, carele ajuta a culege unde nu a semenatu; celu dantáiu dà esemplu parintiloru despre crescerea buna a prunciloru loru, éra alu doile strigaagronomiloru a fi cu atentiune la lucru, unulu invétia pruncii a bate tóca la Pasce, altulu vestesce seceratoriului cà e timpulu de mediadiatu, — adeca: cocostirculu si cocorulu.

Pe acestia sè-i întrebámu numai: ce cresce mai inaltu, mai sveltu, in Afric'a?

De buna séma ni voru respunde, cumca „Finiculu.“ — Finiculu dá. — Cà ci de câte ori si-voru fi curatitu penele sub umbr'a finicului, si voru fi crescutu puii sei, chiar' in corón'a finicului.

Dar' déca a caletorí la Africa, nu ni vine la socotéla, éra limb'a cocostircului si a cocorului nu o intielegemu, atunci sè luámu refugiu la geografi'a si istori'a naturala; aceste apoi inca ni potu dá deslucire atâtu despre „Africa“, câtu si despre „Finicu“, deslucire — teoretica.

Din geografia scimu, cà Africa cade spre sudu de la noi, cà peste Africa se intinde bráulu pamentului — ecuatorulu, — cà prin urmare e o parte a pamentului cea mai caldurósa, cà aci e Sahar'a cea renumita, Egiptulu cu Nilulu celu istoricu, ruinele de Cartago — acum Tunis — rival'a antica a Romei s. a.

Din istori'a naturala scimu cà Africa e patri'a strutiului, a inocentului girafu, a monstruosului ipopotanu, a veninosului crocodilu, vipera, bo'a; a poternicului gorila, a furiosului pavianu, asié, incátu pe dreptu díce unu scrítoriu: Africa, pe fa-care diua, nasce câte unu monstru. — Remnulu vegetalu este inse reprezentatu in Africa prin cele mai mari, mai frumóse, mai bune esemplarie. Ce la noi aru cresce numai piticu, acolo se face gigante. — Ast'a jace in poterea climei. Acacia, safflorulu, papirulu, pisangulu, adansonia, olivulu, mango, manioculu, smochinulu lui Adamu, sunt totu atâtia atleti ai imperatiei vegetale, cari facu onóre Africei in tóta lumea.

Provedinti'a a iubitu inse si mai multu Africa, si in semnulu amórei sale i-a datu „finiculu“, carele este o adeverata binecuventare

pentru locuitorii Africei, mai alesu acelora de pe „oasele“ desierturilor celor de totu ferbinti, carele suplînesc lips'a mai multoru vegetale, si fara carele locuitorii aceia aru perî de fôme.

Tôte trele regate ale istoriei naturale, si-au regii, capetenile lor, regele regatului vegetal este: „Finiculu.“ Finiculu ca vegetala se tiene de cét'a prima — cà-ci infloresce, de turm'a a dáu'a, cà-ci flórea variéza intre unulu séu dóue scaune, de clas'a a cincia a eleutero-gineloru, de ordulu a 44-le carele cuprinde in sine famili'a finiciloru. Famili'a acestui pomu, numera la dóue sute de soiuri, si se distinge prin simplicitatea sa maestatica, de acea este si regele vegetalielor. Semnele lui caracteristice sunt trunchiulu celu svelt netedu, induplicatoriu, incungiuratu cu frundie remase ici cólea, nedivisibilu in crengi, carele ajunge naltime de la 60 — 180 urme, si a caruia coróna o forméza unu buchetu grandiosu, din frundiele cele aripióse cari cresc in lungime si pana la 16 urme, si séu se intindu in form'a penelor, séu in form'a unui venturariu (Fächer); de la cód'a carora frundie, ca nisce girlande artificióse, spendiura florile lui cele galbenie de o aroma placuta, a carora potiru are cununa statatória din trei frundie, in sinulu carora se innaltia firele pravóse siese, si rodítórele trei, cari apoi nascu pómele cele gustóse, finicele — phoenix dactyla — séu datilele, seu precum le dîcu pe aice prunele turcesci.

Flórea, pómele, frundiele, trunchiulu finicului, sunt tôte de nespusu folosu.

Din flórea finicului, prin stórcere se câstiga unu suc dulce aromaticu, carele prin fierbere dà dóue feliuri de zacharu: „jagara“ galbeniu, „sague“ negritósu; séu o beutura spirituósa numita „aracu.“

Unu folosu nespusu lu-dau fruptele finicului. Mancare, vinu, lapte, lingure, finge, oleiu, otietu, medicina. Mai cu séma trei feliuri de frupte are finiculu dupa familie-le sale.

a) *Finic'a séu datila*, o pruna de doi policari lunga si rotunda. Aceste au colóre galbenia, séu bruna candu sunt cópte, carnea lor e dulce si gustósa in stadiulu coptu, éra uscata are gustulu smochinei, in care stare se aducu si la noi. Acésta carne de finica séu se manca in starea ei cópta, séu se pregatesce in feliurite moduri, le usca si le slobodu in comerci, séu le pastréza pentru sine, séu le storcu si pregatescu unu sirupu — lictariu —

carele se folosesce ca la noi untulu unu pe pane; éra déca se mesteca cu apa, si se lasa a trece prin fermentatiune, dau unu vinu bunu si in fine otietu. — Semburele acestei prune sdrobindu-se, dà nutretiu bunu camilei si cailoru.

b) *Oliva séu finica-oleica* (elacis guineensis) in Guinea cresce de marimea oului de columba. Acést'a afara de alte folóse nutritórie, prin stórcere si ferbere dà oleiu aromaticu, ce se folosesce la pregatirea saponului.

c) *Nuc'a de cocosu* — fruptulu finicului cocosu — de marimea unui capu de pruncu. Cogi'a esterna este retiósa care se impletesce in funii, si se léga in perii, peneluri si maturi, éra stórsa pana e frageda, dà lapte recoritoriu. Sub acést'a cogia vine gaócea cea osósa, care dà vascióre de beutu, lingure, bumbi si alte unelte. In gaóce este inchisu simburele celu gustosus de gustulu mandulei, din carele prin stórcere se dobendesce oleiulu celu finu de cocosu, ce se folosesce séu de medicina séu la fabricarea saponului si luminelor.

Frundiele de finica crude, servescu de leguma placuta locuitoriloru, curechiu de finicu, ce are asemenare cu verdiele nóstre; din códele si venele lor, facu totu feliulu de impletiture, funii, cosieri, seculie, umbrare séu parasole, maturi si impletire de matratie; frundiele intregi dau bunu acoperisiu siatreloru africane si indiane.

Trunchiulu de finicu e bunu de edifitatu, de focu, de totu feliulu de unelte; taindu in trunchiu curge unu mustu ce se face vinu, séu curge chiar céra, buna la facerea luminelor. Din trunchiulu celu miediosu alu finicului sago, scimu cà se scotu mai multe centenarie de farina, care la noi vine in comerci sub nume „sago“ in forma de gris bombatu. Mai vine de insemnatu trunchiulu — mai bine dîsu surcelulu — celu specificu alu finicului trestiosu — (calamus rotang) carele in India resariténa — cà-ci finiculu cresce si in alte tiere tropice — prin acea se distinge, cà elu ca unu surcelu abié pana la unu policariu de grosu cresce câte de 500 urme de lungu, fara crengi, numai cu frundie peste tóta lungimea sa, si se intinde pintre corónele altoru arbori de pe unulu pe altulu. Acestu finicu dà bâtiele ce le portâmu, si surcelele cu cari pravuimu vestimintele (spanisches Rohr) éra verfurile cele mai subtîri dau impletiture de cosierie si scaune.

Georgiu Traila,

S A E O N U ?

Istori'a septe manei.

(O poveste a lui Montesquieu, — profesorii de la universitatea din Clusiu, — regele Fridericu II si Caligula, — barbati de „specialitate“, — ce au nemtii bunu, — cartile scolastice ale dlui Boiu, — istoricii magiari, — Adamu si Eva, — dardanelele, — unu testamentu nou in stilu modernu.)

Cetitu-ati dvóstre pe Montesquieu ?

Dar ce intrebare? Elu n'a scrisu pentru dame. Cum sè-lu fi cetitu dara dvóstre, candu se pare cà nu l'a cetitu nici chiar invetiati profesori de la universitatea din Clusiu ?!

Acestu Montesquieu povestesc de unu micu principatu nemtiescu, unde unu bancariu si-a câstigatu mai antâiu sie-si, — apoi servitoriului seu si in fine maimutiei sale — rangulu si titlulu de baronu.

Povestindu aceste, nemoritoriulu barbatu intrèba : care a fostu mai mare moima : guvernulu, bancariulu, servitoriulu séu — moim'a ?

Déca invetiati profesori de la universitatea din Clusiu, aru fi cetitu pe Montesquieu, s'aru fi feritu a se face de risu, cerendu-si de la guvernulu titlulu „marl'a ta.“

Nu sciu implinitu-li-a guvernulu acésta cerere, si astu-felu póte-se óre continuá intrebarea lui Montesquieu? Dar ori cum se va fi terminandu cestiunea acést'a, domnii profesori s'au facutu ómeni renumiti.

Dar universitatea ?

Saræca universitate!

Acésta intemplare mi-revóca in memoria pe Fridericu II, regele Prussiei.

Pe timpulu domnirii acestuia inca s'a aflatu unu omu, carele a cerutu de la elu unu titlu.

Din intemplare dinsulu erá „senatoru onorariu.“ Regele dara l'a numitu : „senatoriu onorariu actualu.“

Trimbitiasiuulu seu de curte inca aspirá la vr'unu titlu. Regele aflandu de ast'a, lu-facù : „trimbitiasiu secretu de curte.“

Caligula inse a pacalitu si mai tare acést'a sama de ómeni, numindu-si calulu — „consulu.“

Diuariele ungueresci ne-au atacatu adese ori, cà noi Romanii n'avemu barbati de specialitate.

Apoi barbatiu loru de la universitatea din Clusiu intru adeveru sunt de — specialitate.

Da, aceia formèza o specialitate propria, de care nu numai noi Romanii, dar nici natiunile cele mai culte nu au.

Sè ne si ferèasca Dumnedieu de asemene — specialitati!

Inse noi nici nu potemu sè avemu, pentru cà cultur'a nóstra nu e nemtiesca.

Ungurii au invetiatu de la nemti multe secature. Asiè si titlurile sunt lucruri nemtiesci.

Mai bine aru invetiá ce-va bunu si frumosu !

Dar ce au si nemtii ?

Èta cum respunde la acést'a o fóia nemtiesca din America.

Cele mai bune comedii nemtiesci se traducu din limb'a — francesca.

Cele mai bune calde nemtiesci sunt caldele de vaporu — rusesci.

Celu mai bunu aluatu (farinagiu) nemtiescu se face din macaroni — italianescu.

Cele mai bune sialuri nemtiesci sunt sialurile — persiane.

Celu mai bunu otielu nemtiescu e otielulu — englezescu.

Cea mai buna pandia nemtiesca e pandi'a din — Hollandia.

Celu mai bunu casiu nemtiescu e — „fromage de Briè.“

Cea mai buna dantela nemtiesca e dantel'a de — Brussela.

Cele mai bune manusie nemtiesci sunt manusiele — svediane.

Celu mai bunu tutunu nemtiescu e tutunulu — turcescu.

Cea mai buna metasa nemtiesca e metas'a de — Milanu.

Èra noi, satui de ingamfarea prusso-nemtiesca, mai potemu sè adaugemu, cà :

Cei mai buni nemti siedu in America.

Acolo dóra nici autorii romani nu patiescu asiè, cum o patise dlu Boiu cu ministrulu nostru de culte, care i-a scosu din scóla nesce abecedarie si legendarie.

Sciti pentru ce ?

Pentru cà dlu Boiu a scrisu in cartile sale, cà in Transilvania si Banatu Romanii formèza majoritatea, cà Ioane Huniadi a fostu romanu, cà Mihaiu vitèzulu a batutu pe Báthori la Schelenberg langa Sibiiu, si alte adeveruri de aceste.

Prin urmare, déca dlu Boiu doriá sè remana autoru placutu in lumea de acuma, trebuiá sè scria — minciuni.

Dar se vede, cà dsa n'a studiatu pe istoricii magiari.

Déca dsa celu pucinu ar fi auditu de Horváth István, ar trebui sè scia, cà si Adamu si Eva din paradisu au fostu unguni, cà totulu e unguerescu, cà inca si angerii din raiu vorbescu numai unguerescu.

Déca ar mai fi studiatu nitielu literatur'a ungueresca cea seriósa, ar fi aflatu acolo, cà si „dardanelele“ e cuventu unguerescu facutu din „dárdanyél.“

Astu-felu vediendu, cà ceriulu si pamentulu e numai unguerescu, n'ar fi alunecatu a díce, cà Huniadi a fostu Romanu.

Déca m'aru pune pecatele sè scriu candu-va eu vr'o carte nóua, n'asiu scrie in ea lucruri vechie, ca dlu Boiu, ci asiu díce .

Crearea pamentului a fostu unu lucru de olaría.

În cele cinci zile d'antâiu s'a luminat officin'a, si precum potemu vedé din form'a pamentului, partea mai mare a lutului se tornà în forma de glontiu, din remasfiele de lutu netrebnicu apoi s'a facutu omulu.

Paradisulu a fostu unu felu de universitate ca cea de la Zürich, unde ambele secse au potutu studiá.

Dumnedieu a propusu sciinti'a despre animale si botanic'a.

Dar cestiunea femeiesca a stricatu totulu. Sierpele, ca amicu de casa, deveni inamicu de casa; avea haine tare frumoase si lucie, ca si oficierii de husari, si a orbitu ochii nevestei.

Cu istori'a merului, Eva a conturbatu botanic'a, dar apoi si-a si capetatu resplat'a.

Archangelulu cu sabia de focu a fostu primulu pedelu.

Adamu asîsdere o patî ca Eva, cà-ci gustà multa dulcétia de pe budiele Evei, care fu prim'a conditoria.

Sectionarea fu introdusa de Cain, carele a facutu din frate-sau unu studiu fórte interesantu.

Chemia fu inventata atunce, candu soci'a lui Loth deveni sare.

Potopulu fu prim'a incercare hydrostatica, urmata de incercarea optica a curcubeului.

*

Dar destulu atât'a.

Haid sè mergemu în vr'o cafenea, sè cetimu unu diurnalu, se scimu ce mai face choler'a?

Figaro.

B o m b ó n e.

O amabila cetitoria a „Familei“ ni tramite unu „receptu de amoru“, dedicatu juneloru anime amorose, pe care noi ne si grabimu a-lu publicá aice:

Ie o litra de suspinu,
Candu e ceriulu mai seninu,
O privire de amoru
Candu e ceriulu fara noru,
Sapte stringeri dulci de mana,
Siópte calde cari te 'ngana,
Mesteca-le 'n lacremióre,
C'unu buchetu de florióre,
Mai adauge la ele
Nesce dantiuri usiorele,
Patru sarutari de mana,
O cochetaria fina,
Si le pune 'n animióra,
Bé o lingura în óra,
Si pe pace poti totu fi,
Cà-ci siguru te va iubi!

*

Unu spaniolu morindu de curendu, a lasatu a se scrie pe mormentulu seu urmatóri'a inscriptiune laconica:

„Mi-erá bine, voiam sè-mi fia si mai bine, am întrebuñtiatu lécuri medicale, — si acuma sum aice.“

— Ce asemenare e între advocati si între fórfece?

— Cà si advocatii, intocmai ca fórfecele, taia unulu spre altulu, dar nici odata nu se taia, inse vai de aceia ce ajungu între clescele lor!

CE E NOU?

* (O istorióra picanta) cetimu într'unu diurnu de la Paris. Scen'a s'a petrecutu la Viena pe timpulu petrecerii acolo a tiarului rusescu. Într'o séra archiducele Ludovicu Victoru a datu o serata în onórea marelui óspe. La acésta serata fu invitata si principes'a Metternich. Serat'a se incepù la 9 óre, éra principes'a se infatisià la 10. Sosindu ea, stapanulu casei i díse cu voce séca: „Mi-pare reu, dómna, cà n'ai vinitu mai de graba. Maj. Sa imperatés'a a sositu inca la 9 óre.“ Principes'a la aceste cuvinte supriindietórie a respunsu prin altele si mai supriindietórie, încátu archiducele i díse: „Dar, dómna, insulti pe Maj. Sa!“ — „Eu nu vreu ast'a, Altetia, pentru cà cunoscu respectulu ce detorezu maj. sale. Dar eu am respunsu la observatiunea Altetiei tale, éta totu.“ Principes'a si-continua calea, si trecu în alte salóne. Inse la 12 óre, candu ea voi sè între în sal'a de cinatu, archiducele i esî nainte si i díse: „Pardonu, dómna principesa, pentru dta érá asternutu la més'a imperatésca; dar dupa insult'a ce ai facutu imperatesei, nu mai poti ocupá locu acolo.“ — „E bine, Altetia, — respunse principes'a, — de óra-ce inse equipagiulu meu are sè vina numai dupa dóue óre, te rogu dà ordinu a mi se aduce o birja!“ Archiducele frapatu prin acestu respunsu indresnetiu, esî în odai'a laterala, unde se aflau servitorii si li dete ordinulu poftitu. Peste cinci minute apoi principes'a parasí palatulu, ér a dóu'a dí caletorí la Paris.

** (Membrii juriului internationalu) de la espositiunea universala din Viena fure invitati de reprezentanti'a orasiului Budapesta, a cercetá capital'a acést'a. Ei primira invitarea, si sambeta la 26 jului, sosira cu dóue vapóre tramise a nume pontru ei. Numerulu lor se urca la 450, dintre cari 90 sunt femei, adeca sociele dinsiloru. Ei fure primiti la portulu Dunarej de o comissiune a orasiului; vorbitoriulu i salutà în limb'a ungrésca, din care ei — fresce! — n'au întielesu nici unu cuventu. Dupa aceste în dílele urmatórie s'a arangiatu în onórea lor unu síru din cele mai stralucite serbári.

** (Comitetulu loteriei pentru terminarea bisericilor romane din Deva) cu insistentia róga pe toti domnii si dómnele ce au binevoitu a se insarciná cu vendiarea losuriloru a tramite comitetulu banii, terminulu pentru inapoiarea losuriloru fiindu espiratu de la 1 julu. Doritorii mai potu avé losuri adresandu-se la dn'a Constantia de Dunca-Schiau, Deva.

** (Nenorocire pe drumulu de feru.) Dlu Satmari, fotografulu curtii romane, fusese insarcinatu de guvernú se faca o excursiune în tíera si în Italia, pentru a reproduce prin fotografia nisce positiuni pitoresci si nesce costume, tipuri si sculpturi antice, relative la originea nóstra. Terminandu acésta insarcinare, dsa se întórcea în tíera cu trenulu ce viniá de la Iasi spre Bucuresci în nóptea de 2 spre 3 julu c. v. — Tóte rezultatele excursiuniloru sale le impachetase în-

tr'o lada; dar din nenorocire puse acolo si o sticla cu colodium. Pe caudu mergea trenulu intre Tecuciu si Prevalu, lad'a cadiuse din locul unde fu asediata, si la momentu luã flacari. Espeditorulu, care se aflã in acelu vagonu, esã indata pe scar'a vagonului, dede semnalulu de oprire, dar pana sè se oprèasca trenulu, totu vagonulu fu in flacari, si abiè se potù despartì de celelalte. Pustitiuriulu elementu a prefacutu in cenusia totu, si numai dõue ladi se potura aruncã afara. Pagub'a dlui Satmari se urea la 1500 de galbeni.

** (Dlu A. Papiu Ilarianu) trecèndu p'alice la espositiunea din Viena, si de acolo la vr'o scaldã din strainetate, a statu o dî in Pest'a. Dsa numai la finea lui augustu se va rentõrce la Bucuresci.

** (Noutate mare a sositu din China!) Telegrafulu anuciã din Peking, cu datulu 29 juniu, cã ambasadorii Americi, Franciei, Rusiei si Angliei, in diu'a aceea fure primiti in audintia publica de catra imperatu. Scirea acèst'a numai asiè va fi interesanta si pentru dvõstre, dèca vomu spune, cã curtea domnitoriului (carele e numai de 12 ani) a pretinsu, ca ambasadorii — conformu datinei stravechie a chinesisiloru — sè se aplece pana 'n pamentu inaintea domnitoriului. Ambasadorii inse n'au voitu sè faca ast'a, la ce apoi curtea chinea li-a concesu sè nu se aplece cu totu corpulu, ci cu unu genunchie. Inse ambasadorii nici ast'a n'au aflu-o conveniabila cu demnitatea staturileru ce ei represinta. Astu-felu a trecut apoi unu timplu mai indelungatu, fara ca respectivii ambasadori sè-si fi potutu predã credentialele. In fine inse totu-si curtea chinea a renunçiatu la pretensiunile sale, si ambasadorii fure primiti.

** (Unu parinte din Chicago) fu condamnatu la pedèpsa de cinci dolari, pentru cã si-a batutu fiulu. — Parintele erã de 105 de ani, era fiulu de 80.

** (O gresièla comica.) Unu cetatiènu francesu din Strassburg primi dîlele trecute o epistola, prin care se cere man'a fiicei lui. „Incãtu privesce esteriorulu meu — se incheiã scrisõrea — te rogu privesce portretulu meu de sub nr. 367 din „Salon“, facutu de unu pictoru renumitu. Cetatianulu alergã indata la espositiunea de tablouri, si venindu de acolo a casa, dîse socii salo: „Omulu acel'a n'are esterioru uritu; ce e dreptu, dinsulu nu mai e tineru, põrta ochilari; dar din fisionomi'a lui se vede, cã e unu omu sirguitoriu, care va face o cariera frumõsa!“ Bietulu parinte, in grab'a sa a smintitu numerulu, si in locu de 367 se uitã la 357, care erã portretulu lui — Thiers.

** (Orasiulu Falciu) in Romani'a a arsu mai in intregulu seu.

** (Rochefort) catra finea lunei lui juliu se va transportã in Caledonia.

** (Numiri.) Ministrulu de justitia a numitu notariu la tribunalulu din Nasaudu pe Gabr. Manu, fostu pract. cantu totu acolo.

Flamur'a lui Hymen.

∞ (Principele regescu Alfredu Edinburg) va luã de socia pe archiduces'a Maria Alexandrovna, unic'a fiica a țiarului rusescu. Astu-felu fiitori domnitori ai Angliei si Rusiei voru fi cununati.

Biserica si scõla.

‡ (Cãndu se va alege urmatoriulu lui Siaguna) Consistoriulu metropolitanu din Sibiu a convocatu

congresulu natiunalu bisericescu electoralu pe 26 aug. c. v. (7 septevre c. n.) la Sibiu. Desbaterile sindului — precum aflãmu din „Telegr. Rom.“ — au fostu fõrte animate, ba „au luat unu aeru ostilu repausatulu metropolitu.“

‡ (Dlu Antoniu Marx,) inspectoru de scõle in comitatulu Temesiului, a primitu si inspectoratulu reg. din comitatulu Torontalului, remanendu cu locuti'ti'a in Timisiõra.

‡ (In scõlele rom. din Brasiovu,) adeca in gimnasiu, scõla reale, comerciale si normale, in decursulu anu scolasticu au studiatu peste siese sute de tineri. Anulu s'a incheiatu la St. Petru si Pavelu.

‡ (La Aradu) examinarele de calificatiune a teologiloru absoluti se voru tienè la 26 juliu c. v.

‡ (Instructiunea publica in Romania in anulu scol. 1872—73.) La finea lui juniu 1873 asiediamintele instructiunii publice in Romani'a erau frecventate de 99,150 elevi de ambele sexe: Instructiunea primara rurala 55,985, cea primara urbana 26,160, secundara 5,393, speciala 1,163, privata 9,878, instructiunea superiõra 54. Scõle rurale sunt 1,975, urbane 246, gimnasii 14, licee 7, seminarie 8, scõle de fete 6. Invetiamentulu specialu este datu in asiediamintele urmatoriè: 5 scõle de comerciù, 1 scõla profesionista in Alesandria, 5 scõle normale, 1 scõla veterinaria, 3 scõle de arti si meserii, 2 scõle de musica si declamatiune, 2 scõle de belearti, si alte scõle private. Invetiamentulu superioru cuprinde universitatea din Bucuresci si aceea din Iasi. Universitatea din Bucuresci contine facultãtile de dreptu, litere si filosofia, sciintie si medicina, si o scõla de aplicatiune anessata la facultatea de sciintie, si o scõla de farmacia anessata la facultatea de medicina. Elevi 456, profesori 46. Universitatea din Iasi cuprinde facultãtile de dreptu, sciintie si de litere si filosofia. Are 115 elevi si 21 profesori.

‡ (La fondulu pentru infintiarca unei scõle romane de fetitie) in Clusiu pan'acuma a incursu 331 fl. 91 cr. bani gata, si 322 fl. in obligatiuni. Contribuiriile urmatoriè sunt a se tramite la notariulu comitetulu acestui fondu, dl dr. Silasi, profesoru la universitate.

‡ (Cursurile suplinitõrie) pentru invetiatori popolari s'au sistatu in tõte partile, de õra-ce cholera grassèza cumplitu.

Societati si institute.

‡ (Societatea pentru fondu de teatru romanu.) Tinerimea romana din comun'a Marcovetiu in Banatu a datu la 27 fauru a. c. unu balu, jocandu si o piesa teatrala, in favorulu Societãtii pentru fondu de teatru. Vinitulu curatu fu 9 fl. 38 cr. s'a tramisu la comitetulu Societãtii. — M. O. D. protopopu Vasiliu Catoca, protopopu in Borlesci, Satumare, a tramisu 6 fl., ca a dõu'a rata de membru ordinariu. Usãmu de acèsta ocaziune, rogandu pe toti membrii Societãtii sè-si indeplineasca indetoriile!

‡ (Preotii rom. gr. or. din protopopiatulu Chisineului,) in comitatulu Aradului, au infintiatu o reuniune, care se constituì la 12 juniu astu-felu: presiedinte Petru Chirilescu, vice-presiedinte Ioanu Cernea, notari Mihaiu Sturza si Mateiu Leucutia, cassariu Moise Bocsianu, controloru Constantinu Popoviciu. S'a mai alesu si unu comitetu de diece insi.

Literatura.

* (*Bismark si limb'a francesca.*) Că principele Bismark are unu rolă óre-care in limb'a francesca, nu voru scí-o dóra toti cetitorii nostrii. Unu dictionariu francesco-germanu aparutu de curendu, ne invétia, că Bismark mai antâiu insemnéza viu din 1866. *Coleur bismark* e suru-roslu; *bismark en colère* (Bismark in mania) insemnéza „suru castaniu“; *bismark malade* (Bismark bolnavu) e suru deschisu, — si in fine „bismarker“ va sè dica — „a pacali.“

* (*Din „Istori'a revelatiunii divine“*,) tomulu II, testamentulu nou, a aparutu fasciór'a a 3-a, si se afla de vendiare la autorulu dlu Gavrilu Popu, protopopu gr. c. romanu alu Clusului.

* („*Revist'a Contimporana*“ nr. 5) contine urmatóriele materii: Mironu Costinu, comentarie literarie de V. A. Urechia; Unu boeriu nou, schitia contimporana de G. Cretianu; Lupt'a pentru esistintia, de D. Ananescu; Unu gemetu innecatu, poesía de Ciru Economu; Notitie biografice a supra lui Alesandru Monzoni, de Gr. N. Nicolescu; Desperare, poesía de Ciru Economu; Apele feruginóse de la Vacaresci, de dr. Rómniceanu; Cantece si plangeri (din cari vomu reproduce si noi) de M. Zamfirescu; O cronica inedita, de Potru Gradisteanu, — si in fine tablete bibliografice de Augustu Laurianu.

* („*Convorbirile literarie*“ nr. 4) contine urmatóriele: Mihaiu Vereanu, romanu de Iacobu Negruzzi; Respunsurile Revistei Contimporane, studiu criticu de T. Maiorescu; Nóptea, poesía de T. Sierbanescu; Ai auditu?... Taci... poesii de Matilda Cugler; Minteá si eu; Copilulu dórme linu, poesii de N. Lazu; La luna, poesía de N. Gane; Explicarea teoretica si practica a codicelui civilu, de C. Eraclide, critica de V. Tasu; corespundintia si anuntiuri.

* (*Diuaristic'a francesca*) — intielegemu numai partea cea mai ponderósa — sub presiedinti'a lui Mac Mahon se imparte astu-felu: a) diuariulu oficialu: *Le Journal Officiel*, — b) diuarie oficióse: 1) *Le Français*, 2) *L'Assemblée Nationale*; — diuarie monarchice in genere sunt siepte, si a nume: *La Patrie*, *Le Constitutionel*, *La Presse*, *Paris Journal*, *Monteur Universel*, *Le Figaro*, *La Liberté*; diuarie legitimiste sunt patru: *L' Union*, *La Gazette de France*, *L' Univers* si *Le Monde*; diuarie orleaniste sunt dóue: *Le Soleil*, *Le Journal de Paris*; diuarie bonapartista sunt patru: *L' Ordre*, *Le Pays*, *Le Gaulois*, *L' Espérance*. Dintre cele opoziitionale amintimu pe *Journal des Débats*, apoi diuariele lui Thiers: *Le Bien Public*, *Le Soir*, *Le National*, *L' Événement*, *Le XIX-ième Siécle*. Diuarie republicane moderate: *Le Temps*, *L' Opinion Nationale* si *La France*. Diuarie radicale: *La République Française*, *Le Siécle*, *Le Pappel*, *Le Peuple Souverain*, *Avenir National*.

* (*In Portugalia se publica*) 1369 diuarie, dintre cari 850 politice, 264 literarie, 46 religióse si 41 agricole.

Musica.

⊙ (*La Rózsavölgyi et Comp.*) in Pesta au aparutu aceste opuri musicale: „*Bröllopsmarsch*“ si „*I Dontestujan*“, pentru fortepianu de Willi Deutsch. — Pretiulu 60 cr.

⊙ (*La Rózsavölgyi et Comp.*) in Pesta a aparutu: *Krach-Polka* si *Quadrille*, dupa motive engleze de Mauritiu Csillag.

Espositiunea universala de Viena.

△ (*Stuparii s'au superatu pe bar. Schwarz*,) directorulu generalu alu espositiunii din Viena, pentru că acest'a n'a primitu la espositiune albine vii. Deci conducatoriul reuniunii generale de stuparitu din Austro-Ungaria au convocatu ei o asemene espositiune. Acést'a se va tiené de la 1 julu pana la 15 septemvre in pompós'a gradina scoiaria din Simering langa Viena, unu locu fórté acomodat, parte pentru că acolo se afla edificatu si unu pavilonu admirabilu si importantu cu albine, parte pentru că e in legatura cu calea ferata de cai si aprópe de Prater, unde e espositiunea universala. In localitatea scolei sunt dóue salóne grandióse, unulu pentru siedintie, si altulu pentru museulu stuparitului. Noi Romanii la acést'a espositiune vomu fi represintanti prin parintele Vincentiu Schelegianu, parocu in Aliosiu si membru onorariu alu reuniunii de apicultura din Silesia-borussianana.

△ (*640 de diuarie*) au tramisu la espositiune fia-care unu esemplariu. Mai tóte sunt tiparite in limb'a germana. Dintre diuariele romanesci nici unulu n'a tramisu.

△ (*Dlu P. S. Aurelianu*,) directorulu scolei de agricultura si silvicultura de la Ferestrâu in Bucuresci, membru comisiunii espositiunii romane de la Viena si membru numitu din partea terei in juriulu internationalé alu espositiunii, a fostu alesu, in 16 junu, de catra colegii sei, vice-presiedinte in grup'a II sectiunea masineloru. Gratulâmu dlui Aurelianu pentru acest'a distinctiune.

Industria si comerciu.

|| (*Tarif'a telegrameloru*) din 1 augustu se va scaritiá, si astu-felu pentru dóue-dieci de cuvinte la ori ce departare se voru platí 50 cr.

|| (*Têrguri oprite*,) Têrgulu de la 3 augustu din Deva, precum si têrgurile din comitatulu Crasnei, s'au opritu, din caus'a epidemieí.

|| (*Creditulu fonciariu romanu*,) In loculu dlui G. Vernescu, care a demisionatu din consiliulu de administratiune alu creditului fonciaru, s'a alesu dupa lege, de catra cei alti consiliari, dlu Dumitru Sturza. Dlu Ionu Brateanu dandu-si demisiunea din vice-presiedinte, s'a alesu in locu-i, cu unanimitatea membriloru, dlu George Cantacuzino. Dlu Dumitru Ghica n'a demisionatu inca, dupa cum pareá că e dispusu, si dupa cum i scapase chiar cuventulu, cu ocaziunea alegeirii presiedintelui.

|| (*Nóue inventiuni de ucideréa omenirei*,) Sylvestru Kruka, celebrulu fabricantu de tunuri din Russia a publicatu de curendu o inventiune nóua pe care a numit'o „*Kruka Pulonet*.“ Acést'a mitralésa de mana, portativa, pe care o dá ca o arma eminenta, are o constructiune fórté simpla si cu totulu d ferita de mitrales'a francesca. Ea se póte portá de ori ce soldatu, cu multa usioretate, in campania. Inventatorulu afirma, că arm'a sa este mai putínu complicata si cósta mai eftinu de câtu pusc'a Weold. Ea trage cu mai mare rapiditate si se incarca cu mai multa lesnire.

Intrebuintiarea ei este recomandata mai in specialu cavaleriei.

Tribunale.

(*O nascere falsa.*) Unu plugariu din Selisce, cu numele Busianu, au traitu bine mai multi ani cu soci'a sa Ana, dar n'aveau copii. Ea inse cu ori ce pretiu voia se produca barbatului ei vr'o bucuria parintiesca, si — dupa ce s'a servitu de svatulu mai multoru vrajitore — s'a dusu la o mosia din Sibiiu, cu numele Ana Wrezniczky. I-a povestitu necasulu, si acest'a a asigurat-o despre unu resultatu bunu. Peste catu-va timpu Ana Busianu era-si vini cu barbatulu seu la mosia din Sibiiu, acolo apoi ea de odata se planse, ca se simte reu si nu pote se murga a casa. Barbatulu dara se rentorse singuru la Selisce, si candu peste trei dile se rentorse la Sibiiu mosia lusu-prinse cu scirea imbucuratoria, ca soci'a lui a nascutu unu copilu. Si intru adeveru i dete unu copilu, — acel'a inse era alu unei nenorocite, care zacea si ea la mosia. E bine, fericitulu parinte nu sciea asta. Elu chiamà nanasiu, chiar pe dlu Elia Macelariu, carele apoi descoperi insielatiunea. Tribunalulu r. din Sibiiu condamnà nu numai pe femei, dar si pe Busianu; tabl'a reg. din Muresiu-Osiorheiu inse nimici sentinti'a asta; era tribunalulu supremu aprobà acesta nulificare.

Economia.

(*Dlu G. Vintila.*) in discursulu seu tienutu la Cinculu-mare, la adunarea unui despartimentu alu Asociatiunii transilvane, propune ca Asociatiunea transilvana se mai tramita inca vr'o doi tineri la studiile economiei de campu, cari apoi dupa 1—2 ani de practica se fia obligati a tiena prelegeri ambulante in tienuturile locuite de Romani. Tote aceste prelegeri se le publice in foi'a asociatiunii, precum si starea economiei in tienuturile percorse si mijlocele de imbunatatirea ei, conformu teoriiloru agriculturii moderne si impregiurarilor locale.

(*In caus'a ruginii graneloru*) ministeriulu a convocatu o ancheta, care va incepe siedintiele sale la 30 iuliu in Pesta.

(*Cursulu agronomicu,*) care era se se tiena dilele viitorie in institutulu agronomicu din Clusiu-Manasturu, pentru invetiatorii poporali, din caus'a cholerei nu se va tiena.

Suvenirea mortiloru.

† (*Mortea unui filoromanu.*) Cu catu e mai micu numerulu barbatiloru, cari apera caus'a nostra de cultura nationala in aren'a civilizatiunii europene, cu atat'a si stim'a nostra pentru ei trebuie se fia mare, cu atat'a si dorerea la mortea loru are se ne cuprinda mai tare. Unu astu-felu de barbatu a moritu in 21 l. c. la Venetia. Profesorulu Philarete Chasles, care la universitatea Sorbona din Paris a tienutu unu cursu despre poesile lui Bolintineanu, a fostu unu adeveratu amicu alu Romaniloru. Se-i dicemu dara: Se-i fia tiera usiora!

Cholera.

= (*In comitatulu Aradului*) pan'acuma s'au bolnavitu 3675, dintre acestia 1886 s'au vindecatu, era 1052 au moritu.

= (*In Budapesta*) cholera nici nu scade, dar nici nu se pre inmultiesce. Cam 25—30 moru in fiecare di.

= (*La Alba-Iulia,*) unde pan'acuma cholera era necunoscuta, asisdere s'a ivitu acesta epidemia.

= (*Unu parinte nefericitu.*) Siesfulu oficiului telegraficu din Arad, bar. Metzger, a perdutu in trei dile urmatorie trei fii ai sei.

= (*Tragedia familiei Apor.*) Iuliu Apor din Tergulu-Muresiului si trei fice ale lui au moritu in aceea-si di.

= (*In Romania inca a inceputu cholera.*) De la 25 pana la 30 iuniu c. v. miscarea cholerei fu urmatore: Craiova, 87 bolnavi si 32 morti; Galati, 21 bolnavi si 20 morti; Turnu-Severin, 42 bolnavi si 18 morti; Schela in districtulu Mehedinti, 19 bolnavi si 6 morti; peste totu 224 bolnavi si 77 morti. Datele mai noue din 2 si 3 iuliu c. v., ni anuncia era-si 15 morti.

= (*In comitatulu Ciongradului*) epidemia scade, dupa ce a grassatu in luna lui iuniu.

= (*In Slavonia*) asisdere s'au ivitu casuri de cholera.

= (*In Viena*) cholera totu cresce. Frumose prospecte pentru espositiune!

Calindariu istoricu.

— Iuliu. —

22. 732 Carolu Martell bate pe Arabi intre Tours si Poitiers. 1832 Principele de Reichstadt, fiulu lui Napoleonu I more. 1866 Batalia intre prusi si austriaci la Blumenau intrerupta prin insciintiarea despre armistitiu. — **23.** 1099 Gottfried de Bouillon se alege rege alu Jerusalimului. 1562 Cavalerulu Götze de Berlichingen more. 1785 Aliantia principiloru germani in contra Austriei sub Fridericu celu mare. — **24.** 1177 Imperatulu Fridericu Barbarossa si pap'a Alesandru III incheia pace la Venetia. 1568 Don Carlos, fiulu lui Filipu III de Spania, more in prinsore. 1712 Maresiululu Villars bate pe Eugeniu de Savoya la Denain. — **25.** Armandu Carrel more in duelu in contra lui Emiliu Girardin.

Post'a Redactionii.

N. B. Ni-ai facutu mare bucuria cu suprinderea dtale. Se ne mai vedemu adese ori! Salutare.

Oradea-mare. Ca in seminarulu gr. c. de acolo nu mai esiste chorulu instrumentalu amu aflatu si noi cu dorere, — dar apoi ce se facemu?

Radu Nasturelu. Aseptamu cu doru. Dar pana candu?

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1873. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

Exemplare complete mai avem din inceputulu anului trecut. 20